

Metges il·lustres de totes les èpoques

Claude Bernard

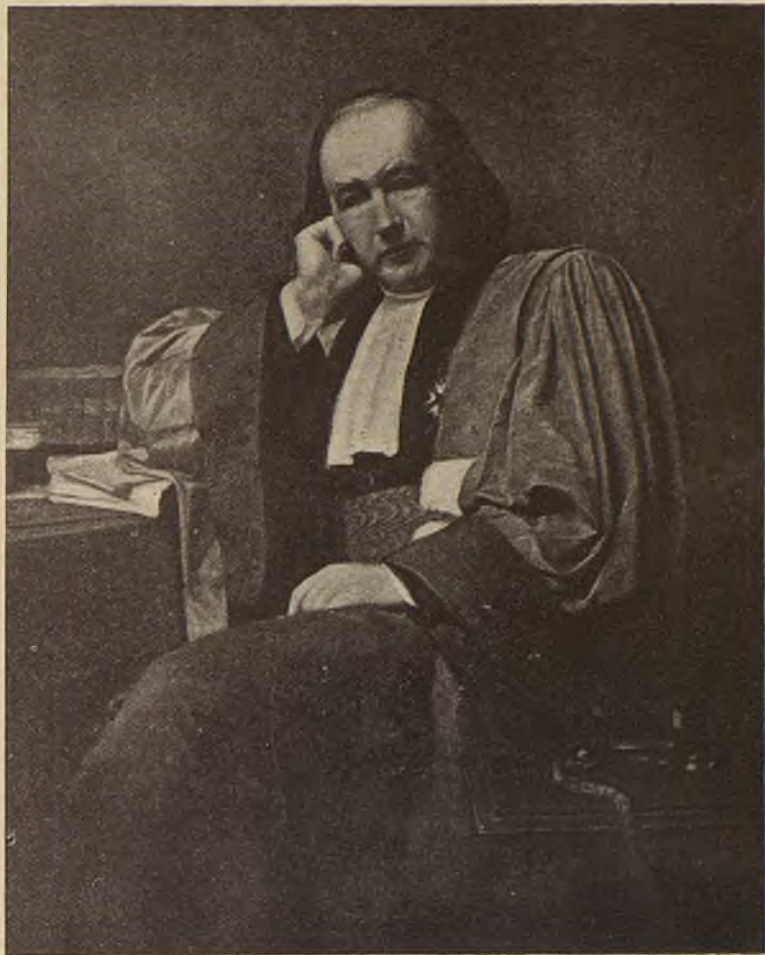
MB la tragèdia inèdita dels dinou anys, entra Claude Bernard, el 1832, a l'ample mar de la vida de París. El cap li bull de projectes, i el seu Saint-Julian nadiu, i àdhuc la gran vena lenta i cabdalosa del Ròdan que coneix i estima tan bé, tan purament i límpidament, es difuminen i es perden de la caligine exaltada dels triomfs imaginats. Claude Bernard vol ésser — en la seva intimitat soterrada, ja ho és, ja se sent ésser-ho — dramaturg, escriptor. Una comèdia-vodevil seva que va obtenir un cert èxit en un teatre de Lió, ha estat com la catapulta que va endinsar-lo pel bosc difícil d'ombres, i de llums i camins perduts de l'art.

Tremolant d'emocions, el nostre jove presenta les seves obres al professor de la Sorbona Saint-Marc Girardin. Aquest, que ultra professor és poeta, li aconsella: «Aprengui un ofici per viure, que ja li restaran hores vagatives per a dedicar-se a la poesia». L'instant és d'un patetisme dramàtic. Què farà, què decidirà el nostre flamant tràgic? Estem davant d'un d'aquests moments de la Història, que diu Zweig.

Es un segon, la vibració d'una neurona allò que començava de colgar en l'anònim o d'incrustar en la immortalitat un francès de dinou anys. I és això mateix el que va a deixar-nos tan naufrags com abans — i com sempre — els homes, o a redreçar una mica el timó i emplenar de bon vent les veles del nostre navili. El que s'esdevé és una mica estrany. Un adolescent amb una tragèdia inèdita a la butxaca i cent més al cor, serva amb pany i clau — dura clau — el seu amor propi, entén i atén el consell que li donen i es matricula a l'Escola de Medicina. Aleshores, nosaltres guanyem, pel nostre egoisme, per la nostra vida, el geni imponderable de Claude Bernard.

L'estudiant no va pas resultant un alumne distingit. Ningú no pot sospitar la llavor excepcional que germina a l'escalf i l'ombra d'aquell front ample i silencios. Fins que arriba el dia. Les lliçons de Magendie, el seu anarquisme i impetuositat de pensament, i, més que tot, el seu gran poder de suggestió, sacsegen, violentament les arrels creadores, de l'ànima de Claudi Bernard. Però en ell, les quimeres seductores es transformen en respecte pels fets acumulats, en la credulitat serena davant l'inesperat, i, sobretot, — i això és la seva pròpia essència, el seu fonament cardinal —, en un amor sense fi a l'exactitud. Però tot ple amb el líquid magnífic d'una independència que el porta per les vies solitàries a la seva solitud, a perdre's. Perdre's és l'únic mitjà de trobar-se hom mateix i les grans idees que viatgen soles.

La complexitat dels problemes que estudia el nostre savi, exigia que les regles del mètode experimental adoptessin fórmules especials segons els procediments intel·lectuals i manuals que li són especialment aplicables. La realització d'aquesta obra preocupa Cl. Bernard durant tota la primera part de la seva carrera científica. Però el treball de laboratori li absorbia tot el temps. Per aquest temps començà la publicació anual de les *Leçons de physiologie expérimentale appliquée a la médecine* i *Leçons sur la diabète et la glycogénèse animale*. I per aquest temps començà també d'arribar a les més altes categories de la jerarquia oficial. En 1854 creen per ell una càtedra de Fisiologia general a la Sorbona, càtedra que amb gran desinterès, deixà el 1868 al seu deixeble M. Paul Bert — el gran fisiòleg de la respiració —. El 1855 reemplaça Magendie en la Càtedra de Medicina del Col·legi de França. Entra a la Acadèmia de Ciències el 1854 i el 1868 substitueix Flourens a l'Acadèmia Francesa. El 1869 un decret el fa arribar al Senat com molt pocs hi eren arribats, és a dir, sense demanar-ho a ningú.

Uns anys abans d'aquests honors un esdeveniment important es dona a la seva vida. Una llarga malaltia l'obliga a deixar el laboratori i París, i el porta a la terra nadiua, al ple camp. Els llargs mesos de silenci i repòs deixen el seu esperit en ampla llibertat i, per primera vegada té temps de meditar i posar en ordre les seves reflexions solitàries. La papallona del capoll d'aquesta època és la *Introduction à l'étude de la Médecine expérimentale*, que crida ràpidament l'atenció i l'admiraació dels esperits cultivats. Els fisiòlegs, troben, reduïdes a fórmules precises, ordenades amb art meravellosa i aclarides amb exemple que són veres experiències intel·lectuals, les regles del mètode experimental. La grandesa dels problemes plantejats i la claredat de llur exposició, impressiona com la serenitat de l'albada i l'esborrifat de la tempesta. Per altra banda, Patin, el vell professor de poesia llatina, diu de Bernard: «Ha creat un estil». I quin estil. És l'estil que val el que val la idea.

Bernard semblava, segons expressió d'un dels seus deixebles, tenir ulls a tot el cos, i era interessant de veure'l en el curs d'un experiment, assenyalar fenòmens evidents, però que ningú llevat ell no havia vist. Descobria amb la mateixa facilitat que els altres veuen.

La *Introduction à l'étude de la Médecine expérimentale* marca una nova fase en la vida de Cl. Bernard. Comença aleshores els seus estudis científics que li obriran les portes de l'Acadèmia Francesa. En els seus darrers treballs sobre la identitat fonamental de les propietats dels teixits i de les funcions elementals en el regne animal i vegetal palesa que l'esperit creador és amb ell.

Una tarda Cl. Bernard sent fred al laboratori del Col·legi de França. I tot seguit vénen els fenòmens característics de la inflamació renal. Res no pot deturar la marxa del mal, i, a poc, el colós — tota una vida pura i harmoniosa, unida de flonja mantega de serenitat — s'enderroca. El que desapareix per sempre no és un fisiòleg: És la mateixa fisiologia.

En aquella hora trista per a França i per al món, Gambetta resumeix així tot el que de Cl. Bernard pot dir-se: «La llum que acaba d'apagar-se no serà mai més reemplaçada».

MARIUS DE LA VIÑA